

Center for Voldtægtsofre

Odense

Årsrapport 2008

Forord

2008 blev året, hvor det vigtige arbejde for voldtægtsramte fik en endnu fastere forankring i OUH's organisation, i og med at hospitalets direktion nu deltager direkte i centrets ledelse.

Det har glædet mig at tiltræde som ny formand for Styregruppen for Center for Voldtægtsofre. Jeg ser frem til at kunne medvirke til at styrke og udvikle centrets indsats til gavn for mennesker i en meget sårbar situation.

Judith Mølgaard
direktør
OUH,
Odense Universitetshospital og
Svendborg Sygehus

Indhold

1. Indledning	3
2. Statistiske oplysninger over henvendelser i centeret	4
3. Tema: Året 2008	12
3.1 <i>Pressemeddelelser</i>	12
3.2 <i>Seminar april 2008</i>	15
3.3 <i>Besøg af folkeskoleelever</i>	16
3.4 <i>Retsmedicin</i>	16
4. Center for Voldtægtsofre	18
4.1 <i>Styregruppe</i>	18
4.2 <i>Arbejdsgruppe til udarbejdelse af årsrapport 2008</i>	18

1. Indledning

Den aktuelle årsrapport fra Center for Voldtægts ofre ved Odense Universitetshospital dækker året 2008.

Centrets målgruppe er mænd og kvinder, der har været udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg inden for de sidste ca. 48 timer.

Vi tilbyder akut hjælp og støtte i forbindelse med retsmedicinsk undersøgelse, sporsikring, politi-anmeldelse og politiafhøring. Psykologbistand indenfor 48 timer samt opfølgende samtale ved specialuddannet sygeplejerske.

Centret har i 2008 modtaget 66 henvendelser - næsten det samme antal som i 2007, hvor der var 67 henvendelser.

Hovedgruppen er fortsat piger mellem 15 og 19 år, der udgør 40,9 %.

Knap 70 % af de kvinder, der henvender sig, ønsker at politianmelde sagen, hvilket også er stabilt i forhold til sidste år.

Året i år har igen sat fokus på begrebet "drugrape", idet der i 12 tilfælde har været mistanke om drugrape. Sidste år var der registreret 9 tilfælde.

Det er utrolig vanskeligt at påvise drugrape og ofte er det slet ikke muligt at rejse en sag, da kvinderne jo typisk intet husker, og derfor ofte henvender sig ret længe efter det formodede overgreb, fordi de har sovet.

I Center for Voldtægts ofre forsøger vi at forebygge drugrape ved at oplyse om begrebet via medierne. Vi advarer om at færdes alene, opfordrer til at man holder øje med hinanden og ikke drikker af drinks, der har stået ubevogtet på offentlige steder.

I slutningen af året fik vi opfyldt et meget stort ønske, der længe har været undervejs. Centret har fra 1. januar 2009 fået tilknyttet egen fast psykolog. Hun hedder Anne Mette K. Gadgaard og vil fremover yde psykologhjælp til alle ofre, der ønsker det og supervisere personalet i håndtering af de ofte meget belastende sager.

Vi glæder os meget til det fremtidige samarbejde og byder Anne Mette velkommen i vores murstensløse samarbejde i Center for Voldtægts ofre.

Sluttelig en tak for endnu et år med velfungerende samarbejde mellem retsmedicinere, politi, psykologer, læger og sygeplejersker.

Denne rapport vil være tilgængelig på vores hjemmeside på www.ouh.dk under afd. D.

Ledende oversygeplejerske
Lone Hedemand

2. Statistiske oplysninger over henvendelser i centeret

Tabel 1: Antal henvendelser

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Total	33	37	40	47	52	57	67	66
Heraf mænd	1					1	1	1

Som det fremgår af tabel 1, har der igennem årene været en jævn stigning af henvendelser i CfV. Dog har der i 2008 været en henvendelse mindre end i 2007. Stigningen i henvendelser er fordoblet på de 8 år, CfV har eksisteret i Odense.

Der har været 4 henvendelser fra mænd på de 8 år.

Tabel 2: Antal henvendelser fordelt på året

	2008	%-fordeling
Januar	4	6 %
Februar	4	6 %
Marts	4	6 %
April	5	7,6 %
Maj	8	12 %
Juni	8	12 %
Juli	8	12 %
August	6	9 %
September	5	7,6 %
Oktober	2	3 %
November	6	9 %
December	6	9 %
Total	66	100 %

Antallet af henvendelser er jævnt fordelt over året, dog med en lille stigning i maj, juni og juli. Dette kan være en konsekvens af, at skoler osv. holder ferie, og der er et øget udbud af koncerter og andre udendørs arrangementer.

Tabel 3: Antal henvendelser fordelt på ankomsttidspunkt

	2008	%-fordeling
Klokken 08 - 16	26	39,4 %
Klokken 16 - 24	25	37,9 %
Klokken 24 - 08	15	22,7 %
Total	66	100 %

I 2008 er 77,3 % af ofrene ankommet til CfV i tidsrummet fra kl. 8 – 24. De resterende 22,7 % er ankommet i tidsrummet fra kl. 24 – 08.

Tabel 4: Henviser

	2008	%-fordeling
Politi	38	57,6 %
Selv	14	21,2 %
Skadestue	6	9,1 %
Egen læge /vagtlæge	1	1,5 %
Andet/uoplyst	7	10,6 %
Total	66	100 %

57,6 % af ofrene ankommer efter henvisning fra politiet. 21,2 % retter selv henvendelse til CfV. De resterende kommer blandt andet via skadestuen, egen læge eller vagtlæge.

Tabel 5: Opfølgende samtaler

	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	2008
Samtale med sygeplejerske	5	9	8	7	29
Psykologsamtaler	6	16	11	9	42

44 % af ofrene ønsker opfølgende samtale med sygeplejerske/gynækolog 2 – 3 uger efter overgrebet. 63,6 % ønsker samtaler med psykolog i efterforløbet. Det står ofrene frit for, hvorvidt de vil benytte sig af det ene tilbud eller af begge.

Tabel 6: Antal henvendelser fordelt på alder

	2008	%-fordeling
< 15 år	5	7,6 %
15 – 19 år	27	40,9 %
20 – 24 år	11	16,7 %
25 – 29 år	7	10,5 %
30 – 34 år	5	7,6 %
Over 34 år	11	16,7 %
Total	66	100 %

Den største andel af henvendelser, 40,9 %, er ofre i aldersgruppen 15 – 19 år. Herefter følger aldersgrupperne 20 – 24 år samt over 34 år med 16,7 %. 7,6 % af ofrene har været under 15 år.

Tabel 7: Oprindelsesland hvis ikke Danmark

	2008	%-fordeling
Grønland	6	9 %
Kurdistan	1	1,5 %
Sri Lanka	1	1,5 %

12 % af ofrene har et andet oprindelsesland end Danmark.

Tabel 8: Kendskab til gerningsmand

	1. kvar- tal	2. kvar- tal	3. kvar- tal	4. kvar- tal	2008	%- fordeling
Længere kendskab til gerningsmand	8	13	6	8	35	53 %
Kortere kendskab til ger- ningsmand	2	2	3	3	10	15,2 %
Overfaldsvoldtægt	1	6	6	3	16	24,2 %
Husker intet	1	0	4	0	5	7,6 %
Total	12	21	19	14	66	100 %

I over halvdelen af henvendelserne har gerningsmanden været kendt af offeret i mere end ét døgn. 24,2 % er overfaldsvoldtægt, hvor offeret ikke kender gerningsmanden. 7,6 % af ofrene husker ikke, hvem ger-

ningsmanden er. Dette kan skyldes et stort alkoholindtag forud for overgrebet eller pga. et uønsket indtag af medicin (drugrape).

Tabel 9: Relation til gerningsmand

	2008	%-fordeling
"Ven"	25	37,9 %
Ekskæreste/-ægtefælle	3	4,5 %
Kæreste/ægtefælle	2	3 %
Familie	1	1,5 %
Ukendt	12	18,3 %
Andet/Vides ikke	23	34,8 %
Total	66	100 %

37,9 % af overgrebene begås af en "ven". Gerningsmanden er i 18,3 % ukendt, hvilket dækker over de tilfælde, hvor offeret ikke kan redegøre for, hvem gerningsmanden er. Kun ét tilfælde svarende til 1,5 % er begået af familie. 34,8 % er registreret som "Andet/Vides ikke", hvilket f.eks. dækker over kollega, nabo eller bekendt fra skolen. Endelig er der tilfælde, hvor relationen ikke er noteret.

Tabel 10: Antal gerningsmænd:

	2008	%-fordeling
1 person	46	69,7 %
2 personer	5	7,6 %
3 eller flere personer	7	10,6 %
Vides ikke	8	12,1 %
Total	66	100 %

I 69,7 % af overgrebene er der én gerningsmand. I 10,6 % af overgrebene er der 3 personer eller flere om overgrebet. I 12,1 % af overgrebene husker offeret ikke, hvad der er foregået.

Tabel 11: Gerningssted

	2008	%-fordeling
Gerningsmandens bolig	18	27,3 %
Offerets bolig	16	24,2 %
Anden privat bolig	9	13,6 %
Udendørs offentligt sted	11	16,7 %
Indendørs offentligt sted	4	6 %
Bil	3	4,6 %
Diskotek/bar	1	1,5 %
Uoplyst	4	6,1 %
Total	66	100 %

51,5 % af overgrebene finder sted i offerets eller gerningsmandens bolig. 13,6 % finder sted i "anden privat bolig" hvilket typisk er ven eller venindes bolig eller i forbindelse med privat fest. Det svarer til, at 65,1 % af overgrebene har fundet sted i privat bolig.

Tabel 12: Indtrængning med penis

	2008	%-fordeling
Indtrængning	44	66,7 %
Indtrængning forsøgt – ikke gennemført	3	4,5 %
Ingen indtrængning	6	9,1 %
Uoplyst/Vides ikke	13	19,7 %
Total	66	100 %

I 66,7 % af overgrebene har der været indtrængning. I 13,6 % er indtrængning forsøgt eller ikke påbegyndt. Årsagen til dette er primært, at offeret har gjort modstand eller, at gerningsmanden er blevet forstyrret, og derfor har opgivet sit forehavende.

Tabel 13: Legemsåbning

	2008	%-fordeling
Skede	43	65,2 %
Mund	6	9,1 %
Endetarm	3	4,5 %
Uoplyst/Vides ikke	14	21,2 %
Total	66	100 %

Ved 65,2 % af overgrebene er der indtrængning i vagina. I 21,2 % af overgrebene vides det ikke, hvor der har været indtrængning, da offeret intet husker.

Tabel 14: Udsat for fysisk vold

	2008	%-fordeling
Ja	14	21,2 %
Husker intet/Uoplyst	16	24,2 %

21,2 % har under overgrebet været udsat for fysisk vold. 24,2 % husker intet fra overgrebet eller det er uoplyst.

Tabel 15: Karakter af fysisk vold

	2008	%-fordeling
Fastholdt	8	12,1 %
Bundet		0 %
Kradset	1	1,5 %
Slag med hånd/genstand	3	4,5 %
Spark		0 %
Snit/bid/stik	2	3 %
Fremmedlegeme i legemsåbning		0 %
"Kvælningsforsøg"/taget om halsen	2	3 %
Skubbet /hevet /trukket/væltet	2	3 %
Ødelagt tøj	2	3 %

12,1 % giver udtryk for at have været fastholdt under overgrebet, 4,5 % har været udsat for slag med hånd eller genstand, 3 % har været udsat for snit, bid eller stik, 3 % for at blive taget om halsen, 3 % er blevet skubbet, hevet, trukket eller væltet og 3 % har fået ødelagt sit tøj. En enkelt er blevet kradsat.

Tabel 16: Fysiske skader

	2008	%-fordeling
Skader på hud	9	13,6 %
Skader på kønsdele	1	1,5 %
Andet	3	4,5 %

13,6 % af ofrene har haft skader på huden. Det har primært været i form af blå mærker og hudafskrabninger. En enkelt har haft skader på kønsdele i form af rifter.

Tabel 17: Offerets modstand

	2008	%-fordeling
Verbal modstand	17	25,8 %
Verbal advarsel	0	0 %
Gråd	1	1,5 %
Skrig/råb	1	1,5 %
Løb	0	0 %
Slag/spark/skub	3	4,5 %
Riv/bid	0	0 %
Ingen modstand	18	27,3 %
Vides ikke	21	31,8 %

Cirka en fjerdedel af ofrene har givet udtryk for, at have gjort verbal modstand under overgrebet. 27,3 % har oplyst, at de ikke har gjort modstand. I 31,8 % af overgrebene har offeret ikke kunne redegøre for egen modstand under overgrebet. 27,3 % har oplyst, at de ikke har gjort modstand. Fem procent giver udtryk for at have slået, sparket eller skubbet gerningsmanden. Meget få (3 %) græder eller skriger under overgrebet.

Tabel 18: Offerets alkoholindtag inden overgrebet

	2008	%-fordeling
Under 5 genstande	4	6 %
Over 5 genstande	19	28,8 %
Indtag medførende hukommelsestab	5	7,6 %
Intet indtag	21	31,8 %
Uoplyst/Vides ikke	14	21,2 %

42,4 % har forud for overgrebet indtaget alkohol. 31,8 % har ikke indtaget alkohol inden overgrebet. I 21,2 % er det uoplyst eller ukendt, hvor vidt der er indtaget alkohol inden overgrebet.

Tabel 19: Mistanke om drugrape

	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	2008
Mistanke om drugrape	2	5	3	2	12

I 18,2 % af overgrebene har der været MISTANKE om drugrape. Dette er kun et udtryk for mistanke i det akutte forløb, da CfV ikke modtager analyseresultat af prøver.

Tabel 20: Politianmeldte

	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	2008
Anmeldt til politiet	9	13	13	11	46

69,7 % af ofrene ønsker at politianmelde i det akutte forløb. Hvor mange der trækker anmeldelsen tilbage eller andet meldes ikke tilbage til CFV.

Tabel 21: Retsmedicinsk undersøgelse

	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	2008
Retsmedicinsk undersøgelse	11	17	16	11	55

83,3 % af ofrene gennemgår en retsmedicinsk undersøgelse med henblik på sporsikring.

3. Tema: Året 2008

3.1 Pressemeddelelser

Voldtægts ofre betroede sig på hjemmesiden Arto

15.08.2008 af Finn Eriksen, Fyens Stiftstidende

- Et skrig om hjælp, mener oversygeplejerske på Center for Voldtægts ofre

Natten til lørdag blev hun voldtaget, og senere lørdag satte hun sig til tastene.

"Hvordan kunne I gøre det?" og "I har ødelagt mit liv", skrev hun på sin blog på hjemmesiden Arto. Det var en 16-årig piges reaktion på den voldtægt, som en 17-årig dreng fra Glamsbjerg og en 26-årig mand fra Odense udsatte hende for den 27. oktober 2007.

Det hjælper at skrive

På samme blog beskrev hun overgrebet i detaljer - og det overrasker ikke Lone Schultz Hedemand, som er oversygeplejerske på Center For Voldtægts ofre på Odense Universitetshospital.

- Pigen har jo været dybt frustreret og psykisk i tovene, og det er en kendt sag, at det hjælper at skrive, siger Lone Schultz Hedemand, som heller ikke finder valget af medium bemærkelsesværdigt.

- I gamle dage skrev man dagbog eller breve til veninderne, i dag skriver man til nettet. Og som 16-årig tænker man ikke over konsekvenserne af at skrive den slags i et offentligt rum, siger Lone Schultz Hedemand.

I retten forklarede pigens, at hun havde forsøgt at betro sig til sin søsters daværende kæreste dagen efter voldtægten.

Søsterens kæreste hører til den 17-årige dømtes bedste venner, og reaktionen var derefter.

- Fedt nok, sagde han til pigens, og det var i det hele taget småt med opbakningen fra de nærmeste.

Mor: For sent

Pigens mor fik ganske vist mistanke om, at noget var galt, og et besøg på datterens blog bekræftede mistanken.

Men på det tidspunkt var der gået to dage, og så var det nok for sent at anmelde det, sagde hun til datteren.

- I det hele taget skriger den her sag på svigt. Svigt fra familien og svigt fra netværket - både før og efter voldtægten. Så uanset, hvordan pigens har opført sig, så har det været et skrig om hjælp, siger Lone Schultz Hedemand.

Den 26-årige blev idømt seks måneders fængsel, mens den 17-årige på ubestemt tid skal følge Assens Kommunes bestemmelser.

De skal desuden betale 40.000 kroner i erstatning til den 16-årige.

Intet underligt i pigens adfærd

15. august 2008 af Finn Eriksen, Fyens Stiftstidende

16-årig pige anmeldte ikke voldtægt og slog ikke hånden af voldtægtsmændene. Det overrasker ikke på Center For Voldtægts ofre.

GLAMSBJERG: Almindelig sund logik syntes at have trange kår, da en 16-årig pige blev voldtaget af en 26-årig mand fra Odense og en 17-årig dreng fra Glamsbjerg natten til den 27. oktober sidste år.

Ved det halvanden dag lange retsmøde, som blev afrundet, da de begge blev dømt for voldtægt onsdag, hæftede forsvarerne, Niels Rex og Mogens Juhl, sig ved, at pigens adfærd gjorde det usandsynligt, at hun var blevet voldtaget.

For eksempel meldte hun ikke selv sagen til politiet. I stedet bebrejdede hun den 17-årige i en sms-besked, og det var faktisk den 17-årige selv, som henvendte sig til politiet og fortalte om beskyldningerne.

Føler skyld

Det svækkede pigens troværdighed, vurderede forsvarerne, men det er der delte meninger om.

- Nogle af dem, der kommer hos os, vil ikke anmelde overgrebet. For mekanismen er ofte, at de selv føler sig skyldige, fortæller Lone Schultz Hedemand, som er oversygeplejerske på Center For Voldtægts ofre på Odense Universitetshospital.

Hun understreger, at hun intet kender til den konkrete sag. Pigen har ikke været i kontakt med centret, og Lone Schultz Hedemand udtaler sig derfor udelukkende på baggrund af erfaringer fra sit arbejde.

Men overrasket over den manglende anmeldelse er hun ikke - og da slet ikke i betragtning af, at pigens kendte den 17-årige i forvejen.

- Det er ofte i situationer, hvor overgrebet bliver begået inden for familien eller éns netværk, at det ikke bliver anmeldt. Pigen eller kvinden vil jo tit føle, at hun vil komme til at stå som taber, siger hun.

Reagerer forskelligt

I retten kom det også frem, at pigens forholdt sig passivt og lod, som om hun sov, i de omkring tre timer, de to forgreb sig på hende.

Den reaktion er ifølge forsvarer Niels Rex "utroværdig", men det afviser Lone Schultz Hedemand.

- Man reagerer forskelligt i den slags situationer. Nogle går til modangreb, andre forsvarer sig, mens andre igen spiller død, siger hun.

Logik en sjælden gæst

Ifølge forsvarerne er det også påfaldende, at pigens næste dag drak kaffe sammen med sin søster, dennes kæreste - og de to voldtægtsmænd.

Det virker heller ikke umiddelbart logisk, erkender Lone Schultz Hedemand, som dog pointerer, at logik er en sjælden gæst i den slags sager.

- Hvis en 16-årig pige bliver udsat for det her, så er alle reaktioner faktisk mulige. Især når det er sket inden for hendes eget netværk, fortæller hun.

Stiftstidendes dækning af sagen har i øvrigt medført nogen debat på hjemmesiden fyens.dk.

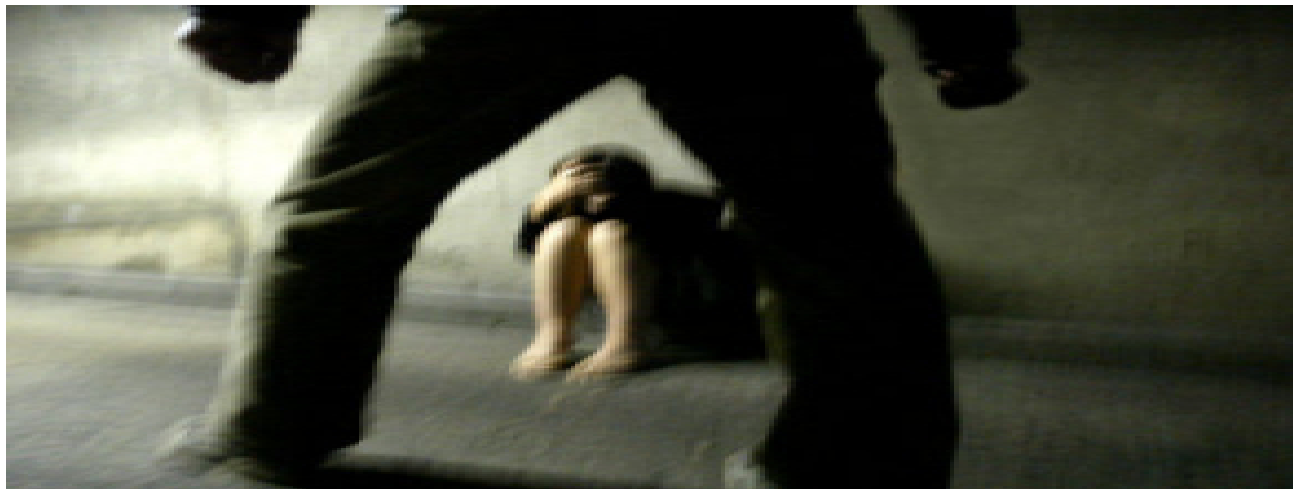
En enkelt af debattørerne mener, at de to dømte direkte har været udsat for et justitsmord, fordi det var småt med de tekniske beviser.

Den holdning har Lone Schultz Hedemand ingen sympati for.

- Der er faldet dom, så selvfølgelig har pigens været udsat for et overgreb, siger hun.

Pres på voldtægtscentre

Et stigende antal ofre henvender sig for at få krisehjælp efter voldtægter eller seksuel udnyttelse
13. februar 2008 Peter Bresemann, EB

Stadig flere voldtægts ofre henvender sig for at få professionel hjælp til at komme igennem den forfærdelige oplevelse. (Foto: Colourbox)

Presset på centrene for voldtægts ofre stiger. Specielt centret i Århus oplever, at mange flere forulempede kvinder beder om krisehjælp.

De nye tal for 2007 viser, at antallet af henvendelser er fordoblet på syv år. I 2006 bankede 130 kvinder og seks mænd på døren til Center for Voldtægts ofre i Århus. I 2007 var antallet øget med 130 procent til 177 personer.

Centrene i Danmark ved ikke, om det er udtryk for flere voldtægter, eller om det skyldes, at flere er opmærksomme på, at der er hjælp at hente.

– På den ene side er det forfærdeligt, at så mange bliver udsat for seksuelle overgreb. Men på den anden side er det glædeligt, at flere voldtægtsramte får del i centrets omsorgsmæssige, medicinske og psykologiske tilbud, siger lederen af centret i Århus, Maiken Knudsen.

Også flere i København

Presset har medført, at kun kvinder, der henvender sig inden for to døgn efter voldtægten, får tilbudt behandling. Tidligere var grænsen op til seks måneder.

I Center for Voldtægts ofre i København er tallene fra 2007 endnu ikke gjort op. Her var antallet af ofre i behandling 296 i 2005. Året efter steg det til 330.

– Tendensen er stigende, men vi kan ikke vide, om der så også er flere, som bliver voldtaget, eller om det skyldes bedre kendskab til centeret, siger en af stedets læger, Charlotte Marx, til Ekstra Bladet.

Alle, der henvender sig i København inden for 72 timer, får tilbudt akut behandling.

Odense

Center for Voldtægts ofre i Odense har netop opgjort 2007-tallene til 58 henvendelser – én flere end i 2006.

– Siden vi startede i 2001 har antallet konstant ligget mellem 50 og 60, siger oversygeplejerske Lone Hedemann til Ekstra Bladet.

3.2 Seminar april 2008

Arrangør

Gynækologisk-Obstetrisk afdeling D

Center for Voldtægts ofre

Kontaktpersoner: Oversygeplejerske Lone Hedemand og sekretær Mette Buus Rasmussen

Tid og sted

Seminaret fandt sted den 10. – 11. april 2008 på Hotel Svendborg.

Deltagere

Personale fra de involverede faggrupper i Center for Voldtægts ofre, Odense.

Sygeplejersker fra Center for Voldtægts ofre, Kolding

Retsmedicinsk Institut, SDU

Fyns Politi

OUH, Gynækologisk-Obstetrisk afdeling D, Psykiatrisk afdeling P

Dette års deltagerantal var på 43 personer.

Formål med seminaret

Seminarets formål er at styrke samarbejdet faggrupperne imellem, af hensyn til de ofre som kommer i centret. Det er vigtigt at høre hinandens erfaringer og evt. problemer, som er opstået i løbet af de forskellige sager. På seminaret bliver der taget emner op, som kan være interessante for personalet, som arbejder med Center for Voldtægts ofre. Emner og indlæg bliver foreslået af deltagerne, som herved har indflydelse på indholdet af seminaret. Seminaret er med til at øge forståelsen af hinandens arbejdsområde, og der bliver udvekslet forskellige problemstillinger, som heraf lettere bliver løst eller afklaret.

Programmet for 2008

Torsdag den 10. april

Lone Hedemand bød deltagerne velkommen og fortalte om sidste nyt.

Årsrapporten fra 2007 blev delt rundt til deltagerne.

Herefter fremlagde sygeplejerske Vibeke Ørsted og afdelingslæge Anni Engberg Fælling de seneste tal fra året 2007 og beskrev centret for de nye deltagere, herefter blev der besvaret spørgsmål.

Henning Aalund fra Fyns Politi havde bagefter et indlæg omhandlende falske anmeldelser, hvor han beskrev, hvordan politiet arbejder med sagerne.

Dagens sidste punkt var ved læge Birgitte Schmidt Astrup fra Retsmedicinsk Institut, som fortalte om prøveudtagning og sikring af spor i forbindelse med en voldtægt.

Fredag den 11. april

Dagens første indlæg var et foredrag af Arne Schmidt Møller med titlen "Voldtægt og drugrape", baseret på hans bog af samme titel.

Psykolog Anitta Guldborg fra RH beskrev i hendes indlæg kvinders reaktioner efter voldtægt og retssag. Efterfølgende fortalte Karin Sten Madsen, også fra RH, om konfliktmægling, herunder genoprettende samtaler, mellem kvinder der er blevet voldtaget.

Lone Hedemand afsluttede seminaret med en opsamling og forslag til foredrag, emner, forbedringer mv. til næste års seminar.

Seminar 2009 foregår igen på Hotel Svendborg, og er planlagt til den 12. -13. marts.

3.3 Besøg af folkeskoleelever

I 2008 har der været besøg af folkeskoleelever fra 8. og 9. klasse i forbindelse med projektudarbejdelse. Det er primært piger, der henvender sig, og ofte har besøgene været positive med velforberedte og interesserede elever. Besøgene giver eleverne et indblik i, hvad voldtægt er, og hvad man som ung bør være opmærksom på. Besøgene bidrager endvidere til, at personalet i Center for Voldtægts ofre opnår en forståelse for de unges oplevelse omkring voldtægt. Vi beder om at få en kopi af den rapport, som de udarbejder, således at personalet har mulighed for at blive inspireret.

Vi finder det værdifuldt at fortsætte med besøgene, men da vi desværre også oplever uforberedte og useriøse elever, vil vi fremover bede om at få tilsendt spørgsmål på mail, som besvares hurtigst muligt. Såfremt eleverne fortsat er interesseret i at komme på besøg, er de meget velkomne og der aftales et besøg indenfor få dage.

3.4 Retsmedicin

Med oprettelsen af centre for voldtægts ofre rundt omkring i landet for 8 til 10 år siden er der sket et paradigmeskift i befolkningens forståelse af håndteringen af voldtægts ofre. Dette er sket på baggrund af det dobbelte formål, der var i oprettelsen af centrene. Det ene formål var at sikre trygge rammer, omsorg og dermed en værdig behandling af ofre. Det andet formål var at bedre retssikkerheden, i form af ensartet, kvalificeret undersøgelse af alle ofre. Den kliniske retsmedicin er garant for undersøgelserne og dermed garant for disse kvinders retssikkerhed. Tidligere tiders "forhåndenværende læges princip" er passé. Dette er ved at blive indarbejdet i befolkningens bevidsthed, og arbejdet fortsætter.

De retsmedicinske læger er organiserede i et vagthold. Vi er i øjeblikket otte læger, der deler arbejdet i vagtperioden, dvs. fra kl. 16.00 til 08.00 på hverdage og hele weekender og helligdage. I dagtiden passes arbejdet af Retsmedicinsk Instituts fire yngre læger, der også indgår i vagtholdet. Dette betyder, at et voldtægts offer kan blive undersøgt af en læge med erfaring inden for området kort efter anmeldelsen, hvilket er en stor fordel, både for offeret og for efterforskningen. Sygeplejerskerne, der er tilknyttet Center for Voldtægts ofre, er erfarne og danner et hold sammen med de retsmedicinske læger og en lille håndfuld politiefterforskere fra Fyns Politis afdeling for personfarlig kriminalitet. Det er et hold, hvor alle har veldefinerede roller, hvilket sikrer både en høj professionel standard og en god omsorg for ofret.

Den retsmedicinske læges rolle består af objektiv iagttagelse og effektiv sporsikring. Det er en rolle, der faktisk er svær at mestre for de fleste læger i starten. Vi er jo opdraget i lægegerningen til at være "patientens advokat", til at hjælpe patienterne og afhjælpe lidelser af stort set enhver art. For retsmedicinere gælder denne lægelige kodeks ikke. Man skal træde et skridt tilbage og overlade omsorgen til sygeplejersken. Selvfølgelig betyder dette ikke, at lægen ikke skal udvise empati! Men han skal være sig sin rolle bevidst. Det er også derfor, at vi i centeret ikke varetager nogen form for lægelig behandling af offeret. Vi bør ikke behandle med den ene hånd og forsøge at være objektive med den anden.

Sen adgang til undersøgelse?

Ved den retsmedicinske undersøgelse tager den undersøgende læge to slags prøver for sæd. Der bruges vatpinde til at aftørre området omkring skedeindgangen og skedebunden. Disse bruges til først at lave et udstrygningspræparat på en lille glasplade, hvorefter vatpindene puttes i papkartoner. Glassene bruger vi på instituttet til, samme dag, at mikroskopere for sædceller. Vatpindene sendes til Retsgenetisk Afdeling i København, der laver en dna-profil på materialet, såfremt de finder spor af sæd. Vi mikroskopere også glassene fra de uanmeldte forhold, men der bliver ikke lavet dna-profil. Prøverne gemmes forsvarligt og kan senere analyseres, hvis kvinden anmelder forholdet.

Det har længe været til debat, i både retsmedicinske kredse og blandt personalet på Center for Voldtægtsofre, hvor længe efter et overgreb har fundet sted, man med fordel kan undersøge et offer på centeret. Hvis der var et entydigt svar, var debat selvfølgelig ikke nødvendig. På baggrund af to ældre artikler fra 1970'erne¹ besluttede vi i Odense at udvide "åbningstiden" fra 48 timer efter et overgreb til ca. 7 døgn i en projektperiode. Det er nu godt 1½ år siden, og det er tid at gøre status. Fra 1. august 2007 til 31. juli 2008 blev 49 kvinder undersøgt af en retsmediciner på Center for Voldtægtsofre, OUH. Tre erkendte falske anmeldelser ekskluderedes.

- < 10 timer

Af de 46 henvendte 23 sig, dvs. 50 %, mindre end 10 timer efter overgrebet. Af disse blev der fundet sæd hos 10 af 23. Der kunne laves dna-profil på alle 10, og i yderligere 3 sager fandtes en brugbar dna-profil fra spyt eller i negleskrab, således at der i 13 af 23 sager blev lavet en gerningsmandsprofil (57 %). 1 kvinde havde ikke anmeldt forholdet.

- 10 - 24 timer

14 kvinder henvendte sig mellem 10 og 24 timer efter overgrebet fandt sted og her fandtes sæd hos 9 kvinder (62 %) 1 kvinde havde ikke anmeldt forholdet.

- 25 - 48 timer

1 kvinde henvendte sig i dette tidsrum. Der blev ikke fundet sæd.

- 49 - 72 timer

7 kvinder henvendte sig i dette tidsrum. Her fandtes sæd hos 2 og 1 yderligere brugbar profil hos en kvinde (43 %). 4 kvinder havde ikke anmeldt forholdet.

- > 72 timer

Retsmedicinere undersøgte kun 1 kvinde, der havde henvendt sig efter 72 timer. Denne kvinde havde ikke anmeldt forholdet. Undersøgelsen fandt sted 96 timer efter overgrebet, og der blev fundet sæd i prøverne.

Status over året:

Størstedelen (80 %) henvendte sig mindre end et døgn efter overgrebet, og vi fandt en brugbar dna-profil i ca. 60 % af sagerne.

Kun få henvendte sig mere end et døgn efter overgrebet, og af disse 9 var de 5 forhold ikke meldt til politiet. Retsmedicinere undersøgte kun 1 kvinde mere end 3 døgn efter et overgreb, og her blev der faktisk fundet sæd. Om der var nok til en dna-profil vides ikke, da overgrebet ikke blev anmeldt, og prøven derfor ikke profilbestemt. Konklusionen må være, at centerets udvidede tilbud er berettiget. Kun få har gjort brug af det, og sporsikring er mulig, selv efter 48 timer.

Fremadrettet arbejde:

Læge Birgitte Schmidt Astrup er pr. september 2008 ansat i en ph.d. - stilling på Retsmedicinsk Institut og på Gynækologisk afd. D. Hendes projekt går bl.a. ud på at kortlægge de foreløbige 10 års indsats i Center for Voldtægtsofre i flere planer. Hvordan er det gået, hvilken udvikling er der at se, og hvordan kan vi karakterisere ofrene, voldtægterne og undersøgelserne? En anden del går ud på fremadrettet at indføre to, i denne sammenhæng nye, metoder til undersøgelse af anogenitale skader hos ofrene. Det bliver spændende at følge, og forhåbentlig kommer der tiltrængt ny viden på området.

---

¹ Persistence of spermatozoa in the lower genital tracts of women. Silverman EM, Silverman AG. JAMA. 1978 Oct 20;240(17):1875-7. Persistence of spermatozoa in the vagina and cervix. Morrison AI. Br J Vener Dis. 1972 Apr;48(2):141-3

4. Center for Voldtægts ofre

4.1 Styregruppe

Direktør Judith Mølgaard, OUH, Odense Universitetshospital og Svendborg Sygehus
Oversygeplejerske Lone Hedemand, afd. D, Odense Universitetshospital
Kst. ledende overlæge Jan Schultz Larsen, afd. D, Odense Universitetshospital
Afdelingssygeplejerske Annette Henriksen, afd. D, Odense Universitetshospital
Politiassessor Ulla Thybo, Fyns Politi, Odense
Professor Jørgen Lange Thomsen, Retsmedicinsk Institut SDU
Professor Thorkild Sørensen, Psykiatrisk afdeling, Odense Universitetshospital
Sekretær for direktør Sandra Oemig, OUH, Odense Universitetshospital og Svendborg Sygehus

4.2 Arbejdsgruppe til udarbejdelse af årsrapport 2008

Direktør Judith Mølgaard
Oversygeplejerske Lone Hedemand
Afdelingssygeplejerske Annette Henriksen
Sygeplejerske Vibeke Sohn Ørsted
Sekretær Mette Buus Rasmussen
Sekretær Sandra Oemig

Center for Voldtægts ofre Odense
Gynækologisk operationsgang, afd. D
Sdr. Boulevard 29
5000 Odense C
tlf. 6541 2348 (hele døgnet)

Øverste daglige leder:
Oversygeplejerske Lone Schulz Hedemand
e-mail: lone.hedemand@ouh.fyns-amt.dk
tlf. 65 41 23 52